

2024-12-02

Försvarsdepartementet
103 33 STOCKHOLMLise Donovan
070-28 56 210
lise.donovan@tco.se

Remissvar angående SOU 2024:59 Signalspaning i försvarsunderrättelse- verksamhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning

Refnr: Fö2024/01478

TCO har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning*, SOU 2024:59, och inkommer härmed med sitt remissvar.

Vid upprättandet av detta remissvar har TCO beaktat Journalistförbundets ståndpunkter avseende utredningens förslag. Journalistförbundet är ett av TCO:s tolv medlemsförbund och organiserar dem som arbetar i den svenska mediebranschen. Journalistförbundet är både ett yrkesförbund och ett fackförbund.

Inledning

TCO anser att det är viktigt för Sverige att ha en lagstiftning om signalspaning som är anpassad till den tekniska utvecklingen, omvärldsutvecklingen och de föreliggande försvars- och säkerhetsmässiga behoven. Det är dock mycket centralt att denna lagstiftning innehåller ett robust skydd för den personliga integriteten och som ett minimum uppfyller kraven i artikel 8 i Europakonventionen om skydd för privatliv och korrespondens.

I detta sammanhang vill TCO erinra om att Sverige den 25 maj 2021 fälldes i Europadomstolen i ett mål där Centrum för rättvisa stämt Sverige för att lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamheten (FRA-lagen) inte innehöll tillräckliga garantier mot godtycke och missbruk ("end-to-end safeguards"). De brister som Sverige fälldes för i målet är ännu inte helt åtgärdade i svensk lagstiftning. TCO vill därför understryka vikten av att det sker skyndsamt.

Angående vissa av utredningens förslag

TCO kan inledningsvis konstatera att en del av betänkandets förslag kan få särskilt stor inverkan på de grundläggande yrkesförutsättningarna för Journalistförbundets medlemmar.

En generell sådan synpunkt är att signalspaning innebär ett problem ur ett källskyddsperspektiv, då FRA kan fånga upp signaler mellan en journalist och en källa. Eftersom signalspaningen hittills inte omfattat inhemska signaler utan endast signaler över landsgränsen har denna problematik varit begränsad, eller i vart fall, möjlig att undvika. Om FRA ges möjlighet att signalspana på kommunikation inom Sverige kommer det att kraftigt negativt påverka journalisters möjlighet att garantera källors anonymitet.

När det gäller tillämpningsområdet för den förslagna nya lagen om signalspaning i krig och krigsfara (4.5.1, 4.5.2) anser TCO att det bör säkerställas att lagen enbart får tillämpas när förutsättningarna för att avvika från Europakonventionen är uppfyllda enligt dess artikel 15.

Därutöver vill TCO peka på att utredningen föreslår att lagen ska vara möjlig att tillämpa redan vid krigsfara. Det innebär att den kommer att kunna tillämpas vid såväl skärpt beredskap som vid högsta beredskap. Ett tillstånd av skärpt beredskap kan potentiellt komma att råda under lång tid, till exempel om det är krig i Sveriges omedelbara närhet. Det kan därför ifrågasättas om det är proportionellt att införa utredningens förslag till en sorts generell övervakning av befolkningen i Sverige. I vart fall framstår det som oproportionerligt att införa det redan vid skärpt beredskap.

Utredningen föreslår även en ny bestämmelse som möjliggör inhämtning av signaler i elektronisk form vid signalspaning i övningsverksamhet. (6.2) Övningarna ska göras ”i skarp signalmiljö”, det vill säga att riktiga uppgifter inhämtas. Det kan inte uteslutas att källskyddade uppgifter inhämtas. Det är därför positivt att förstöringsskyldigheten avseende uppgifter som omfattas av källskyddet kommer att gälla även vid övningsverksamheten. Det framgår dock av utredningen att övningar kommer att göras i samarbete med andra länder. Det kan därför inte uteslutas att uppgifter som omfattas av källskyddet även kommer att hanteras av andra länders myndigheter vilka inte omfattas av förstöringsskyldigheten. Det är dessutom i detta sammanhang värt att poängtera att en sådan skyldighet inte är en absolut garanti för att uppgifter som omfattas av källskyddet inte sprids. Även om uppgifterna som sådana förstörs kan en person som tagit del av dem föra uppgifterna vidare.

Med anledning av det ovan anförda *avstyrker* TCO förslaget att övningarna ska göras ”i skarp signalmiljö”.

I utredningen föreslås även att förbudet mot inhämtning av inhemsk trafik inte ska tillämpas i fråga om signaler i sådana brådskande situationer som innebär fara för människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom. (7.3.2) Även om förstöringskravet i förhållande till källskyddade uppgifter kommer att gälla i dessa situationen riskerar förslaget att kraftigt påverka journalisters möjlighet att garantera källors anonymitet.

Övrigt

Avslutningsvis hänvisar TCO till Journalistförbundets remissvar som också har getts in till Försvarsdepartementet i detta remissärende.

TJÄNSTEMÄNNENS CENTRALORGANISATION

Therese Svanström

Ordförande

Lise Donovan

Jurist